

PIETARIS VINCAS

KEIDOŠIŲ
ONUTĖ

Pietaris Vincas
Keidošių Onutė

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=23548058

Keidošių Onutė:

Аннотация

Ciesz się klasyką! Miłego czytania!

Содержание

I	4
II	17
III	30
Конец ознакомительного фрагмента.	33

Vincas Pietaris

Keidošių Onutė

I

Vasarinės saulės karšti spinduliai, prasiveržę per lapus grūšių¹ suaugusių Keidošiaus sodne, apšvietė žemą namo sieną, prasimušė pro langą ir viduryje gryčios nutįso ilgais dulkių smūgiais, kol neatsimušė į kelius Keidošiaus, sėdinčio ties langu, į stalo kampą ir į purvinas aslos grindis. Žalia, medžių lapais išblaškyta, šviesa nudažė žaliokai gryčios vidų, pridudama viskam nepaprastą spalvą. Vienok, vis tiek matyt buvo, jog abudu Keidošių, pats ir pati², da neseni žmonės. Pats, kokiais šešiais metais vyresnis už pačią, rūkė pypkę, atsirėmęs pečiais į sieną. Pati meldėsi, tolydžio vikriais pirštais leisdama žemyn rožančiaus žirnelius. Balti, kaip tošis³, jųjų marškiniai liudijo, jog tai šventa diena, nekalbant jau nieko apie tą netikėtą ramumą visuose namuose laike popietinio darbymečio, kurs vienas Lietuvoje ikvaliai aiškiai šventę ženklina.

Ant nuskusto pailgo Keidošiaus veido, jo mėlynose akyse ir visame apsėjime žymu buvo lyg kokia nelengva mislis

---

¹ grūšia (brus.) – kriaušės medis. [przypis edytorski]

² pati – žmona. [przypis edytorski]

³ tošis – viršutinis beržo žievės sluoksnis. [przypis edytorski]

kvaršinantį galvą, lyg koks rūpestis. Dešinioji vyro ranka tolydžio ką nors veikė: tai bruslotą⁴ taisė, tai iš brusloto kišenės kceibibį⁵ ėmė krapštyti pypkę ir taip karštai krapštė, lyg tartum mislies⁵ išrišimas gulėjo ant dugno pypkės ir tiktai ji reikėjo iš tenai iškrapštyti. Bet tabako buvo da daug pypkėje ir mislis, jeigu ir būtų buvusi ant dugno, tai da giliai gulėjo.

Tuo tarpu Keidošienė pabaigė rožančių. Ką patėmijęs⁶ vyras, užvožė antvožiu pypkę ir ištraukęs cibuką⁷ iš burnos, padėjo ant lango. Turbūt jis ir laukė tik pabaigiant melstis pačią, nes padėjęs pypkę net atsikrunkštė⁸, kaip ir ant ilgesnės šnekos rengdamos. Bet jam dar neprisirengus Keidošienė jau užklausė jo:

– Turbūt tu nori man ką sakyti?

– Tai matai, pačiut, aš norėjau taves paklausti, ką darysime su Vincu, – pratarė Keidošius, – ar leisime jį į mokslą, kaip kiti leidžia savo vaikus, ar liksime namie?

– Kažin, kaip būtų geriau – atsiliepė žmona, ir patylėjusi pridėjo:

– Malonu būtų, kad vaikas taptų kunigu, malonu būtų, kas jis mums akis nušviestų, kad už dūšias⁹ pasimelstų... Bet jeigu jis pramokęs padaro taip, kaip daugumas dabar daro, jeigu jisai

---

⁴ *bruslotas* – liemenė. [przypis edytorski]

⁵ *mislis* (brus.) – mintis. [przypis edytorski]

⁶ *patėmijęs* – pastebėjęs. [przypis edytorski]

⁷ *cibukas* (brus.) – kandiklis. [przypis edytorski]

⁸ *atsikrunkšti* – atsikosėti. [przypis edytorski]

⁹ *dūšia* (lenk.) – siela. [przypis edytorski]

atsisako suvis nuo kunigystės...?

Matai, motin, aš ne apie tai kalbu, kuomi jis turi būti: ar kunigu, ar taip koku nors viršininku. Aš tik tavęs klausiu, kuri sūnų tu norėtum palikti ant namų gaspadorium ir kuri taikintum i šalį leisti?

– O tu sakai: ar leisime Vincą į mokslą?

– Pagal mano numanymą, leisti į šalį ir leisti į mokslą, tai vis viena. Nes leisti po senovei kur nors į namus i svetimą svieta nesinorėtų. Namuose dabar sunku gyventi ir geriausiai elgdamos nieko neužvarai...

– Tai, ar tu žinai, tiesa! Į namus ant darbų, ant vargų nesinori ir man vaiką svetimiems paduoti. Nemiela ak klausytis barančio kunigo ant vaiko, kaip aną nedėlią¹⁰ prabaščius barėsi ant mokinančio vaiko... Skaudu širdžiai girdėti, kaip tavo vaiką kone pirštais bado kunigas, pritardamas: paklydėlis, bedievis!...

– Ta tūri ant mislies Vincę Vincą, kaip matau?

– Taigi!

– Na! Šitą vaikina, motin, tai ir nesupaisysi. Mūsų prabaščius ant jo šunis karia. Dešrių kunigas laiko jį už velnią... Bet paklausk, ką kiti apie jį kalba. Aš ne per seniai buvau rėdybos¹¹ mieste ir tenai teko man netikėtai išgirsti kunigų kalbą apie Vincę Vincą; tai kad žinotumei, visai kita. Gird, tik kvailas, nieko nesuprantas žmogus gali peikti tokį vyrą. Jis, gird, ne bedievis ir ne paklydėlis, tiktai vienas iš tų vyrų, kurie mato toliaus už

---

¹⁰ *nedėlia* (brus.) – sekmadienis. [przypis edytorski]

¹¹ *rėdyba* – administracija, valdyba. [przypis edytorski]

kitus, atmena dugiaus ir atmindami rodo kelią kitiems, kur eiti, kad išsisaugotų nuo didelės nelaimės arba ir amžinos prapulties.

– Na, argi gali būti, kad taip apie jį kunigai kalbėtų?

– Taigi matai. Dviem jis brudas¹², o kitiems geras. Būk rėkia: „Velnias, bedievis!“, kiti sako: „Vyras!“. Supaisykite dabar!

Nutilo abudu valandėlei. Tyku ir ramu pasidarė visuose namuose. Tiktai pilkos dulkės mirgėjo žibuose smūgiuose saulės spindulių ir ant aslos, apšviestos saule, bėgiojo šešėliai lapų, pučiamų lengvo vėjo. Pirmutinė atsiliepė vėl Keidošienė.

– Tegul sau daugumas ir giria Vincų Vinčą. Bet gana poros peikiančiųjų, kad suterštų žmogų. Išodis, matai, toli lekia, o garbė slenkte slenka. Tiesa, jog niekas niekur nematė nuo Vincų Vinco jokio pikto darbo arba piktinančio apsiėjimo. Vienok viso to mažai. Apskelbia, kaip šunys, ir nekalčiausią žmogū užpuola; dėl to arba reikia juos išsilenkti, arba drūtą lazda turėti, kad atsigintum. Vienos nekaltybės neužtenka. Ne, neužtenka!

– Taigi motin, dėl to ir aš norėjau su tavim pasišnekėti ir pasimislyti, kaip su vaikais apsieiti¹³. – Vienam, žiūrėk, kaip ir nesmagu. – Kalbėjo Keidošius, keldamas nuo suolo. – Laiko da turime ikvaliai, dėl to apmislyk gerai. O aš eisiu dabar pažiūrėti, kaip piemenys gano. – Kolaik¹⁴ rengėsi Keidošius, įbėgo į gryčią geltonplaukė mergaitė kaip dešimties metų su rasotą nuo prakaito kaktuke ir pilna sauja žiedų visokių.

---

¹² *brudas* (brus.) – čia: niekam tikęs. [przypis edytorski]

¹³ *apsieiti* (lenk.) – pasielgti. [przypis edytorski]

¹⁴ *kolaik* – kol, kolei. [przypis edytorski]

– Mama, mama! Vincų Vincas parvažiavo! – linksmai prie motinos pribėgusi šūktelėjo. – Man parvežė jisai porceliano lėliukę, Vincų Katriai kaspina...

– Vis tai gerai, Onute! – pratarė Keidošienė, glostydama gluotną¹⁵ dukters galvutę, – niekai tiktai, jog ant to Vincų Vinco prabaščius baras.

– Ogi, kažin, dėl ko jis baras?

– Už tai, Onute, baros, jog išvažiavęs į Maskoliją¹⁶ iš kelio paklydo.

– Mama, ogi mūsų vyskupas irgi apvažinėjo po Maskoliją, tai ir jis turėjo bentsyk paklysti, o kodėl gi ant jo prabaščius nesibara?

– Vaikeli! Ne kiekvienas ir po Maskoliją važinėdamas paklysta iš kelio. Vincų Vincas per daug su ruskiais susidėjo, tai jis ir paklydo.

– Mamul! Ogi pats mūsų prabaščius tolydžio su ruskiais susideda, o kodėl jis nepaklysta? O gal būti, kad jau ir paklydo?

– Et, jau, Onute, kalbi niekus!... Prabaščius ne už tai baros, kad Vincų Vincas su ruskiais susideda, tik už tai, jog pilnas maskoliško kvapo pagrižo iš mokslo.

Onutė nutilo ant kelių akimirksnių, kaip ir apmislydama naują visai žinią, bet turbūt apvaliojimas žinios pasirodė per sunku dėl jaunų jos proto pajėgų, nes paklausė motinos:

– Mamul! Kaip gi tai tą maskolišką kvapą... Turbūt per kur

---

¹⁵ *gluotna* – lygi, daili. [przypis edytorski]

¹⁶ *Maskolija* – Maskva, bet turima omenyje – Rusija. [przypis edytorski]

nors pripučia žmogui?... Prabaščiai da, gal jis išsisuko?

Į šituos klausimus Onutė nesulaukė atsakymo nuo motinos, nes ta prunkštelėjusi išėjo laukan iš gryčios.

Vienok Onutės kalba nepaliko be įspūdžio ir turėjo svarbesnes pasekmes, neg kaip tai galima būtų mislyti. Terpu Keidošių daugiau jau Vincų Vincas nebuvo pavyzdžiu netikėlio, norints prabaščius ir toliaus ant jo barėsi. Po vakacijų¹⁷ Keidošių sūnus Vincas dėl to atsidūrė klasose. Dėl Onutės tai buvo didelis nuobodis. Neteko ji dabar su kuom vasaros laike bėgioti po pievas, su kuom rudens metu po sodne obuolius rinkti, laukuose voratinklius vaikyti. Tiesa, turėjo ji da brolių, bet tas buvo suaugęs ir rūpinos darbais, o ne vaikiškais žaislais; turėjo ji seserį, bet ta buvo per maža. Ypač, tapo Onutei nuobodu, kada atėjęs žiemos laikas pridengė sušalusią žemę baltu sniego patalu, kada išnaikino visą jos linksminantį puikią vasaros parėdą¹⁸, o šiaurus šaltis kada rūstaudamas vėjais varė iš plataus lauko į ankštą ruimą¹⁹ gryčios.

– Mamule, leisk ir mokytis! – prašės sykį Onutė motinos.

– Ugi jau ir tu nori mokytis? – paklausė motina mesdama linksmai akimis ant savo dukrelės.

– Ne taip noriu mokytis, kaip namie nuobodu, – atsakė Onutė.

– Mokslinyčioje²⁰ esti daug mergaičių; su jomis gali pasibovyti²¹,

---

¹⁷ *akacijos* (lenk.) – atostogos. [przypis edytorski]

¹⁸ *parėdas* – apdaras, apsirengimas. [przypis edytorski]

¹⁹ *ruimas* – tuščia vieta. [przypis edytorski]

²⁰ *mokslinyčia* – mokykla. [przypis edytorski]

pasišnekėti. ... Andai pasakojo Bernienė, jog Bielską Jonieškaitė jau mokinasi.

– Ji, Onute, namie mokinasi, – atsakė motina. – Mat, tėvai nori ją namie pirmą ant maldaknygių išmokyti melstis, Dievą garbinti, o į mokslinyčią, tai da nežinia, ar leis, ar neleis.

– Tai ir namie, mamule, tegu nors mane mokytu!

– Gerai, gerai dukrelė, – aš pašnekėsiu su tėvu.

Ir tiesa, ta pačią dieną Kleidošienė tėvui pranešė apie Onutės norą. Per ką nuo šitos dienos už nedėlią vyresnysis Onutės brolis Motiejus ėmė ją mokyti ant knygų.

Didelės Keidošiai sulaukė paguodos nuo jauno kunigo kamendariaus, kada tas atvažiavo po metų pas juosius kalėdodamas. Vincas mokytinis paklaustas apie Šventojo Rašto pradžių niekame nepadarė klaidos, atsakydamas kunigui gražiai lietuviškai...

Onutė irgi pasigyrė ne tik skaitymu ant maldaknygių, bet ir raštu.

– Keidošiau, – pratarė kunigėlis viską išklausinėjęs. – kaip matau, tu ne tik dievobaimingai, bet ir išmintingai vedi savo vaikus. Duok Dieve, kad ir kiti sektų tavo pėdomis, ir pradėdami pirmiausiai nuo Dievo. —

– Siekiuosi, kunigėli, kiek galėdamas, – tas atsakė, – bet ne viskas yra mano valioje.

– Tiesa, tiesa, – perbraukė Keidošių vienas iš vežėjų kalėdos, Škeredelninkas, – ne viskas tėvų valioje. Ot, netoli einant, Vincų

---

²¹ *pasinovyti* (lenk.) – pažaisiti. [przypis edytorski]

Vinco tėvas koks gražus žmogus, o vaikas paklydėlis, bedievis
– Cit, Šzkerdelnike, – sutramdė kunigas jį gi, – neapkalbėk
vaikino! Svietas tankiai²² neteisingai žodį numeta ant žmogaus.
Jeigu nori šnekėti ką piktą ant Vincų Vinco, tai parodyk nors
arba jo darbus, arba piktus jo sodžius.

– Ką čia, kunigėli, da rodyti, – jis visiems žinomas bedievis...

– Aš, vaikeli, – atsiliepė nesiliaudamas kunigas, – ne kartą
mačiau jį besimeldžiant, ko bedievis nedaro, dėl to liaukis velyt
ir neapkalbėk, kitaip mudu susipyksiva²³.

Keidošius džiaugė iš to, kad jį kunigas pagyrė, bet nemažai
džiaugė ir iš to, kad kunigas užstojo už Vincų Vinčą, kuri mylėjo
ne tiktai kaippo artimą, susiedą²⁴ ir giminę, bet ir kaippo gerą
žmogų. Dėl to mielai užklausė ir kunigo rodos leisti Onutė toliaus
į mokslą. Apie šitai kalbėjo jau ir be to Keidošių ir kalbino
savo tetą, gyvenančią mieste, priimti Onutę ant kvateros²⁵. Dabar
vienog po pakurstimo kunigo šitos šnekos tapo drąsesnės ir
Onutė po vakacijų draug su Vincu nukeliavo į miestą mokytis.

Pirmus metus rūpinos Keidošiai dmčiai apie vaikus, ypač apie
Onutę. Antrus metus neva mažiau, bet iš teisybės kalbant ir
antruose metuose Keidošienė labai džiaugė, kada jai pasakė, jog
Onutė miesto mokslinyčią pabaigė ir jog negriš daugiau į aną.

– Tegu ją dievai, tą miesto mokslinyčią! – kalbėjo moteriškė,

---

²² *tankiai* – dažnai. [przypis edytorski]

²³ *susipyksiva* – sen. forma nuo susipyksime. [przypis edytorski]

²⁴ *susietas* (brus.) – kaimynas. [przypis edytorski]

²⁵ *kvatera* – butas. [przypis edytorski]

– aš visą laiką buvau, kaip koją įkirtusi.

– Ar tai nesidžiaugi, mama, nei iš pagyrimo ir dovanų, kurias gavo Onutė, baigdama mokslinyčią? – klausė Motiejus.

– Ką čion, vaikeli, džiaugsies, kada visą laiką širdis nerimstanti buvo.

– Na, cit, motin, – pratarė Keidošius, prisidėdamas prie šnekos. – Dabar galėsi susiraminti. Onutei laikas pradėti pratintis prie darbo, tai ji tolydžio bus dabar po tavo akių. Tik ar tu žinai, vienas dalykas pradeda man rūpėti, – sveikata jos ne per virš dikta²⁶.

– Tiesa, – atsakė į šitą ir Keidošienė.

– Taigi matai, – traukė toliau Keidošius, – leisi dabar ją prie darbo baisu – bematai apsirgs ir ant viso amžiaus bus prapuolęs iš jos žmogus.

– Tai, tėvai! – atvertė Keidošienė, – prie namų visokio darbo randasi; galima tokiai pataikinti ir lengvesnį kokį darbą.

– Galėt gali, bet jeigu pataikinsi sykį, antrą, bematai ir pasklys paskalos, jog išlepinta mergysčia. O kur paskui dėsi, kaip gaus įžodį²⁷?

Prietaismuota gyvastis nemažai slaptų savyje turi; didelė daugybė atsitikimų prietaismuotos gyvasties nesuprantama, neištyrinėta ir didžiausių mokytojų paskutinių gadynių. Terpu tokių paslėptų atsitikimų randasi ir ūgis žmogaus. Dėl ko vienas žmogus auga didesnis už kitą, dėl ko auga greičiau, dėl ko greičiau

---

²⁶ *diktas* (vok.) – tvirtas, stiprus. [przypis edytorski]

²⁷ *įžodis* – įtarimas, apkalba. [przypis edytorski]

subręsta – ikšiolei nežinoma tikrai, nors padaryta nemažai visokių hipotezų²⁸, tarp kurių, žinomas dalykas, hipoteza sekimo tėvų pirmiausiai stovi.

Onutė ir augo ir brendo vargiai; būdama trylikos metų nurodė ne daugiau, kaip mergysčia dešimties, arba jau daug, daug vienuolikos metų. Motina kalčią vertė ant prasto valgio pas tetą mieste ir ramino save viltimi, jog per vakaciją atsigriebs mergaitė ir taps ūmai kitokia; bet perėjo ir vakacija, o Onutė kaip buvo menka, taip ir liko; ak, neva truputį paaugo, bet pajėgų nepribuvo.

– Palauk, mama, – ne sykį kalbėjo Onutė besirūpinančiai motinai, – ateis laikas, atsiras ir vėkos²⁹.

– Bet dabar, dukrele, kaip būti? – klausė motina savo žarų. – Dirbti tu per silpna, ganyti jau sarmata...

– Tai leisk mane, mama, į miestą da pasimokyti.

– Ugi, kur tu ten dabar, vaikeli, mokysies? Ak, jau tu miesto mokslinyčią pabaigai.

– Ten, mamule, pas viešą ponią ant bažnytinės ulyčios³⁰ mokinosi pernai kelios mergaitės visokių darbų: mezgimo, išsiuvinėjimo... O aš, mamule, da gal ir visokio virimo pramokčiau.

– Ar ji brangiai už tai ima? – paklausė Keidošienė dėbteležusi akimis ant Onutės.

---

²⁸ *hipoteza* (lenk.) – hipotezė, prielaida. [przypis edytorski]

²⁹ *vėkos* – jėgos. [przypis edytorski]

³⁰ *ulyčių* (sl.) – gatvė. [przypis edytorski]

– Aš to, mamule, negaliu pasakyti, nes tos mergaitės, kurios pas ją mokinos, buvo tai jos giminės...

– Na, tai vaikeliai, apie tokį mokymą nėra nei ką mislyti: ji tau ne giminė, – nutarė Keidošienė ir tuom pasibaigė šneka.

Tiesa, šneka tuom pasibaigė, bet užmesta Onutės mislis liko motinos omenyje ir tolydžio su nauja pajėga kilo aukštyn, nors ir drūčiai tremiama. Ant galo, neiškentė Keidošienė nepakalbėjusi su pačiu, kurs pažino ir patį minėtos ponios ir ją porą sykui matė.

– Tai, motin, išmintingi ir labai guodojami³¹ žmonės buvo ir mūsų duktė patekusi pas šitą poniją išskyrus naudą dėl savęs nieko daugiau nerastų, – kalbėjo Keidošius pačiai. Tik ar priims ir priimdama kiek už tai prašys, ot kame visa bėda! —

Sutarė tėvai pakolaik Onutei nieko nesakyti, kad nesuviliotų mergaitės, o nuvažiavus į miestą surinkti artimiausias žinias. Žinios pasirodė niekam vertos. Pas poniją ant bažnytinės ulyčios gyveno per tris metus kelios mergysčios iš jos giminių. Dvi iš jų išskyrus tą mokinos miestinėje mokslynyčioje, o pas poniją tik priestolį³² turėjo; kitos gyveno sau tik taip – mokinos muzikos, darbelių visokių. O taip mokslų mokyti poniai, kaip ir kitiems neturintiems skirto ant to daleidimo, buvo uždrausta. Gavęs tokias žinias Keidošius ir ranka mostelėjo. Bet Keidošienė, turbūt, sekdamas patarlę: kas sunku, tai gardu – ypač užsispyrė išpildyti savo užmanymą. Gali būti, jog ant šito ją paskatino miestieškės tetos žodžiai, kuri poniją visomis pusėmis išgyrė ir

---

³¹ *guodojamas* – gerbiamas. [przypis edytorski]

³² *priestolis* – apsisojimo vieta. [przypis edytorski]

išmintingą ją rado, ir dievobaimingą, ir gerą gaspadinę.

– Pas tokią ponią Onutė pabuvusi mokėtu ir žmogę priimti ir su juom apseiti, – antrino Keidošienė paežiam Keidošiui, kol ant galo neprišnekėjo važiuoti stačiai pas ponią dėl pabaigimo ar šiokio ar tokio šitos mislies.

Lietuviai viską negreitai daro, o Keidošius, gryo kraujo lietuvis, negalėjo skirtis nuo kitų ir šitame dalyke, dėl to kol prisirengė išpildyti pačios norą, praslinko apščiai laiko – ponia spėjo dasižinoti³³ nuo miestiškės Keidošio tetos apie jų užmanymą ir didelį norą jo išpildymo ir per tai, kada Keidošius atkeliavęs į miestą pas bažnytinės ulyčios ponią, ėmė ilgai rengtis išguldyti³⁴ poniai, ko jis atvažiavo, ta nelaukdama galo jo prierangos atsakė:

– Širdelė mano, oto aš jūsų norą turiu pagirti ir mielai jį išpildyčiau. Bet pats suprasite, jog tai negalimas daiktas. Man uždrausta mokyti, kaip uždrausta visiems be daleidimo vyriausybės. Jeigu aš paimsiu jūsų dukterį pas save ir imsiu mokyti, tai prie manęs prisikabins valdžia.

– Na, tiesa! – atsakė Keidošius tikdamas ant ponios žodžių.

– Poniute, – paskubino pertarti vyrą Keidošienė, – ak niekam valdžia neuždraudžia turėti gryčinę mergaitę dėl lengvo patarnavimo. Tegu mūsų Onutė bus pas jus už tokią gryčinę mergaitę. Jūs mums galite išduoti ir raštą nuo savęs, jog kaippo tokią imate ir algą apsiimate mokėti.

---

³³ *dasižinoti* – pasidomėti, sužinoti. [przypis edytorski]

³⁴ *išguldyti* (sl.) – paaiškinti. [przypis edytorski]

– Kokią algą, širdele, aš nesuprantu?

– Alga, poniut, bus parašyta dėl viso ko. O iš tikrųjų apie jokią algą negali būti nei kalbos. Ne ponia mokėsi Onutei, tik mes mokėsime poniai už jos mokinimą, užlaikymą.

– O, to taip. O, to dabar lyg pradėdu suprasti. —

Apie algą rašte reikia paminėti, kad nesakytų, jog ponia mokini. Nors, tiesą sakant, ponia ir nemokysi jokių mokslų, tiktai darbų ir apsiėjimo, ko nei valdžia nedraudžia.

– O, to tiesa! Uždrausti mokytį darbų ir apsiėjimo būtų vistiek, ką uždrausti pasakyti vaikui, kad jis nosį nusivalytų. O to kol dar tokio uždraudimo nėra... Tai vežkite pas mane savo dukterį! O, to, tiesą pasakius, aš gyvenu viena ir per tai tankiai man ir nuobodu būna be gyvos dūšios esant. O, to vežkite!

II

Šita ne tikėta pabaiga labai sulinksmino Keidošius, nes, kaip matyti buvo, ponia bažnytinės ulyčios mielą padarė ant jos išpūdį.

Onutė tokiu būdu pateko pas ponią ir jau pirmomis dienomis taip mokėjo patikti poniai, jog ta būdavo pažįstamiems kalba:

– O, to aš nežinau, kas man pas Onutę labiau daboja³⁵ ar mėlynos linksmos kaip žibuoklės akutės ar tamsūs skruostai, ar geltoni plaukučiai ir skaistus veidelis.

O, gal būti ir tai, jog patinka man ne taip jos veidas, kaip gražus būdas ir meilus apsiėjimas. Tikrai sakau, tikrai čionai Lietuvoje gali rasti tokius žmones.

Reikia vienog pridėti, jog šita simpatija buvo abipusė: dėl Onutės geresnio žmogaus nebuvo per ponią. Per tai, žinomas dalykas, Onutė ir klausė ponios noriai, ir mokinosi visko gerai. Ir šilta, ir miela pasidarė viengungiai poniai pirma tuščiuose liūdnuose namuose.

– O, to, kas man rodosi, Onute, – užkalbino sykiį ponia mergyščią, – tu benaudingai daug laiko praleidi, bedirbdama rankų darbus ir išskyrus ta, gali būti da, jog tau ir nubosta knibinėti ilgai ar siuvinius ar mezginius.

– Kur nubos, poniute, – ta atsakė, – bet ką daryti, reikia

---

³⁵ *dabojasi* – patinka. [przypis edytorski]

mokytis, reikia dirbti.

– O, to palauki Onute, mes pabandysime šitą laiką sunaudoti ir padaryti linksmu. – Tai pasakius ponia pakilo nuo krasės³⁶ ir po kiek laiko atsinešė knygą.

– O, to dabar tu sau dirbki, o aš skaitysiu.

Taip pradėjo ponia iš palengvo supažindinti Onutę su svarbesniais darbais lenkiškos literatūros. Rinkdama atsargiai knygas ir vesdama darbą pagal sistemą gerai apmisytą, suvis netikėtai ponia dasiekė svarbų mierį: prablaivė mergiščios galvą ir atidarė akis. – Onutė pasijautė sava kitoniška neg buvo. Atsirado pas ją noras, noras karštas didesnio apšvietimo. Ūmai dabar ji iš lenkiškų versmių pasipažino su abelną³⁷ Europos literatūrą, su pradžiomis kitų mokslų, bet nesiganėdindama³⁸ ir šituoju, sudėjo savo galvoje visą plianą³⁹ dėl tolimesnio savo apšvietimo ir kiek galėdama siekėsi išpildyti jį.

Tuom tarpu laikas ėjo savo žaru. Klampus kelias ir tvanai Velykų laike, darbai pavasaryje tramdė Keidošius nuo lankimo vaikų ir vertė nedėlia nuo nedėlios atidėti pasimatymą. Taip atėjo ir vakacijos. Iš visų pusių grįžo namo jaunūmenė į linksmus ruimus laukų, sodų... įnešdama su savim ir į mūro rumus, ir po šiaudinę pastogę, jauną linksmybę. Mėlyni mundurukai, su

---

³⁶ *krasé* – krėslas, kėdė. [przypis edytorski]

³⁷ *abelnas* (brus.) – visuotinis. [przypis edytorski]

³⁸ *nesiganėdinti* – nepasitenkinti. [przypis edytorski]

³⁹ *plianas* (lenk.) – planas. [przypis edytorski]

baltais sidabruotais guzikais⁴⁰, juodos skrybėlės su ilgais abitais, sklido iš miestų į visus kraštus. Ir visur juosius tau džiaugsmu sutiko, su išskėstomis rankomis priėmė ir miela širdžia vaišino.

Nudžiugo ir Keidošių namai, sugrižus vaikams. Pirmos dienos praslinko, kaip kokia šventė ilgai laukta per visus. Pažįstami, svečiai, giminės... Mažai davė progos ir atsižiūrėti ant vaikų.

– Ar tu žinai ką, – kalbėjo sugrižęs iš lauko Keidošius į pačią, – rūpi man dabar tas, jog Onutė prie darbo, prie triūso⁴¹...

– Suprantu! Rūpi tau, kad ji gal imti dabar, išsilepinus, slapstyti nuo darbo ir sarmatytis darbo. Ar taip? – pertarė vyrą Keidošienė.

– Taigi!

– Taigi ar tu nieko ne patėmyji namuose?

– Ką aš čion patėmysiu per tolidinius svečius!

– Argi tu ne patėmijai, jog norint ir svečiai, bet viskas valu⁴² ir namuose, ir ant kiemo?

– Tai kur šito ne patėmysi... – nutęsė Kleidošius ir apsimislyjo. Šito tai iš tikro jis ligi šiol nesuprato norins ir patėmyjo. Dabar vienog, kaip pati paklausė tai aiškiai atsiminė, jog pirma norins jis ir dručiai dardavosi, vistik negalėjo priversti, kad laikytų kiemą švariai. O dabar ir žodį nesakius, švaru. Kvaštelėjo Keidošiui į galvą, jog tai ne kitaip, kaip Onutės parėdkas.

---

⁴⁰ *guzikas* (lenk.) – saga. [przypis edytorski]

⁴¹ *triūsas* – kasdieniai darbai. [przypis edytorski]

⁴² *valu* – švaru, išvalyta, tvarkinga. [przypis edytorski]

– Gerai ir tai, motin, – dėl to traukė toliau Keidošius – jeigu tai nors jos parėdkas.

– Ką tu kalbi: parėdkas! Pamatytum, net juokai! Sustvėrus grėbli, šluotą į rankas, da niekam nekėlus, jau nuvalė visą kiemą. O gryčiose? Įeiki pažiūrėki!

– Hm! Tai dėkui Dievui!

– Užvakar, ar tu žinosi, klausau, stramužija⁴³ Onutė slūginė⁴⁴: „Et Mariute, girdi, ar švari būsi, ar tu susrutusi⁴⁵ busi, vis turi dirbti, turi triūstis, tai ar ne geriau švariai būti? Ir pačiai miela ant savęs pažiūrėti ir kiti nė netaria žodžio.

– Hm! – numykė vėl Keidošius ir išsilygino visos raukšlės ant jo kaktos. Dabar jisai nustojo vieno rūpesčio.

Mat kaimas yra kaimas ir mėgsta pasirūpinti apie svetimus darbus. Dėl to ir Keidošiaus kaimynai besirūpino darni apie jo dukterį Onutę, nemažai visko prišnekėjo, visados nubaigdami, jog jau Onutė pargriš namo atpratus suvis nuo namų darbo. Žinomas dalykas, jog tokios šnekos buvo tai aštrus peilis dėl Keidošiaus. Ar griš tokia, ar griš šiokia jo duktė, o jau apkalbos gatavos. Tiesa jis užsitikėjo ant savo dukters, bet širdis jo vis ne buvo suvis rami iki paskutinio laiko, iki šnekos su pačia. Vis jam į galvą smelkėsi mislis: „Na, o ką, jeigu žmonės turi teisybę?“. Dabar jisai nusiramino. Tegu sau svietas ir toliau išradinės, ką tik nemans ant jo dukters, bet jau nors šitai bus ne tiesa, o Dievas

---

⁴³ *stramūžyti* – parti. [przypis edytorski]

⁴⁴ *slūginė* – tarnaitė. [przypis edytorski]

⁴⁵ *susrutusi* – išsipurvinusi. [przypis edytorski]

duos ir viskas bus gerai; taip sau mislyjo senis Keidošius dabar ir meiliai klausė dukters balsą skambantį namuose. Gyvenimas namuose Keidošiaus, iškreiptas ant tarpo iš senų vėžių, sugrižo ūmai į jas. Kalbos apie išsilepinimą Onutės išnyko galutinai, akivi kaimynai o ypač kaimynkos pamatė merginą imantis už prasčiausio darbo su giesmėmis ir noru, tartum kokia tam tiesia darbininkė.

Pasilsio⁴⁶ laiku o ypatingai šventadieniais Onutė ir dabar nemesdama mokslą į šalį, pasiskaitydavo sau, tai šiokias tokias moksliškas knygas. Ne retai būdavo su broliu sukimba ji į ginčą, iš kurio ant jo tankiausiai su sarmata⁴⁷ išeidavo, norints tartum ir daugiau mokinosi ir tam tyčia užvestoje mokslinyčioje, kur ir mokytojai gana apšviesti ir lavūs buvo. Bet ne iš šito dyvijosi Keidošius. Jis labiau dyvijosi iš to, jog šitie ginčai galėjo kaip kada tarp vaikų liktis nepabaigti. Jonas tarpais negalėdamas žodžiais perginti Onutę, bematai būdavo, atvelka knygą, kaipo paramą ir čion atradęs patvirtinimą savo žodžiams jau tartum, gauna viršų, bet štai ir Onutė savo žaru paėmusi kitą knygą, atranda sau pamatus ir paramą.

Kaip tai galėtų būti? – statė sau ne sykį klausimą Keidošius. – Teisybė viena! Kaip tai gali būti, jog viena knygą sako viena, o kita suvis ką kitą kalba? – Bet šitas klausimas liko ne išrištas. Onutė kaltino Joną ir jo knygas, Jonas gi Onutę su jos knygomis. Naminių pajėgų dėl išrišimo tokio klausimo buvo per mažai.

---

⁴⁶ *pasilsis* – poilsis. [przypis edytorski]

⁴⁷ *sarmata* – gėda, nemalonus jausmas. [przypis edytorski]

Atėjo šv. Ona, varduvės Onutės. Pagal seną paprotį iš bažnyčios po mišių prigužėjo, privažiavo pilni namai Keidošiaus svečių.

Suvažiavo giminės, pažįstami, atvažiavo vikarijušas⁴⁸ pasilsėti po darbų visos dienos, prižadėjo ir prabasčius po mišparų⁴⁹ atsilankyti. Gaudė namai nuo balsų.

Už stalo svetlyčioje sėdėjo Keidošius ir mylėjo kunigą vikarijušą. Su jaisiais sėdėjo pora studentų: Vincų Vincas ir senio Škerdelniko sūnus – karštas lenkų patriotas, per tai žinomas daugius po vardu Lenkstudečio tarpu studentų universiteto, kuriame abudu buvo.

– Tai kunigėli ne tik nesigailiu, jog leidau Onutę pas ponią, bet džiaugiuosi. Kaimynai gąsdino, jog atpras ji nuo darbo, jog išdyks. O kaip aš matau, tai ji tik akis praplėšė. Ir ne žinau katras iš jų daugiau pasinaudojo iš mokslo ar Jonas, ar Ona, – kalbėjo paklaustas Keidošius į jaunąjį kunigą.

– Na, tai matai – linksmai pertarė jį vikaras, – taip pralavinta visur tiks ir vyrą geresnį gaus.

– Taip! Taip! – Atsiliepė ir abudu studentai beveik vienu sykiu. – Mokslo mumis reikia! Tegul mokinasi.

– Vieno nesuprantu – traukė toliau Keidošius truputį pamislyjęs – tankiai Jonas su Onute kelia ginčus. Viens sako vieną, kitas kitą ir abudu knygoje randa patvirtinimą savo žodžių. Kaip tai dedasi? Ak, viena teisybė?

---

⁴⁸ *vikarijušas* (lenk.) – vikaras. [przypis edytorski]

⁴⁹ *mišparai* – popietinės krikščionių pamaldos. [przypis edytorski]

– Tai ne gali būti, – atvertė ant šito Vincų Vincas, kad vienoje ir toje pačioje knygoje rastųsi patvirtinimas dėl abiejų....

– Ne! Ne vienoje! – Jonas randa savo knygoje, o Onutė savo.

– Na, tai matai, jau kitas suvis klausymas. Jono knygos rusiškos, tai jos ir linksta į rūsų pusę. Onutės lenkiškos – parašytos taip, kaip lenkams miela. —

– O kur gi teisybė?

– Teisybė, Keidošiau, ar tik ne bus per vidurį.

– Tai sveikas laikai, jog ir lenkai meluoja? – paklausė, šnairai akimis metęs lenkstudentis.

– Ar tai da klausti reikia? Man rodos, jog šitą teisybę šiandien ir maži vaikai žino.

– Kame gi sveikas tą lenkų melą matęs? Ar aritmetikoje paraižytoje lenkiukai, ar geografijoje?

– Aritmetikoje tiesa melo nėra, bet jau apie geografiją, aš to pasakyti negaliu. Ji mat, lipsto lenkus. Vienok matote, ne apie geografiją ir aritmetiką eina tolidiniai ginčiai ir ne apie šituosius mokslus klausia Keidošius.

– Na, tiesa! – atsiliepė ir Keidošius ant šito. Ginčijasi Jonas su Onute vis apie istoriją.

– Taigi matote. O kame, jeigu ne istorijoje, didžiausiai visi apie save meluoja? – pritarė ir vikaras. – Paimkite kokią norite istoriją ar angielską, ar vokišką; visur rasite ne mažai melo.

– Aš to ne ginu. Aš tai visados sakau, jog rusai meluoja ir meluodami klaidina ir iš kelio veda, – atsiliepė lenkstudentis – Škeredelukutis.

– Bet ko meluos ponias, mokydama Onutę? Ak, ponias lenkė ir katalikė, į ką gi ji gali versti? Vers ji į katalikus – mes visi katalikai; vers ji į lenkus – mes visi lenkai! Kam gi jai, meldžiamas, meluoti?

– Gerai! Kaip sveikas dabar čionai šneki – ar lenkiškai, ar lietuviškai?

– Tegul sau ir lietuviškai, bet tai vistiek!

– Ne! Pavėlykite! – pertarė Vincų Vincas – paskui žiūrėsime, ar tai vis tiek, o dabar eikime toliau. Kas maištus visus kėlė – ar lenkai, ar lietuviai?

– Na, žinomas dalykas, jog lenkai, bet tai vis tiek...

– Pavėlykite! – pertarė vėl Vincas. – Pasakykite man, ar tie maištai buvo mums reikalingi ar naudingi?

– Ką čion da ir klausinėti, tai tikra dėl mūsų vien buvo prapultis, ir visi mes tiems maištams ir kylant bijojomės ir pakilus nuo jų šalinomės – atsakė Keidošius.

– Na, ot matai, jau ir ne suvis tiek. Po maištų uždraudė lietuviškas knygas, lenkiškų gi neuždraudė. Lenkai ir dabar meldžiasi sau ant savo kunigo, turi savo laikraščius, turi knygas, iš kurių pasimokyti visokių darbų ir išmislų gali, o mes nieko neturime ir negalime, tai jau, kaip matote, ir ne suvis tiek. Tiesa, galite pasakyti, jog kožnas lietuvis gali pramokti lenkiškai ir naudoties iš lenkiškų kūningų, bet, susimildami, atsiminkite, jog tik retas tai gali padaryti, o visi reikalauja prašvietimo, visi reikalauja žinių, kurios galėtų duoti jiems duoną. Mes gyvename savo šalyje ir esame vargšais. Visi pas mus kiti gerai gyvena,

išskyrus mus: ir žydai, ir prūsai, ir rusai, ir lenkai. Tiktai mes skurstame, o dėl ko? Dėl to, jog neturime iš kur gauti tas žinias, kurias lengvai gauna kiti iš savo knygų. Francijoje⁵⁰ praščiokai dirba karūnas ir turi nemažą iš to pelną, Šveicarijoje dirba adynininkus⁵¹, Vokietijoje termometrų, lėles. Kodėlgi mes nieko nedirbame! Ar mes rankų neturime? Ar mūsų rankos prie darbų nelinks?

– Bet, susimildami, – pratarė vėl Škeredelnikutis, – kuo esa kalti lenkai?

– Atleiskite už žodį, bet aš turiu jums pasakyti, jog tai vaikiškas klausimas ir pritinkantis prastam vaikui, o ne inteligentui. —

– Kaip tai vaikiškas? – rūsčiai paklausė užgautas vaikinąs.

– Taip jog šitame ir yra didžiausioji nuodėmė lenkų prieš Lietuvą, o jūs da klausiate.

– Gerai, bet prašau jūs tai darodyti pirma, o jau paskui sakykite, kad tai taip.

– Jeigu taip norite, tai gerai. Pasakykite man, kokia valdžia buvo Lenkijoje ir Lietuvoje pradedant nuo Liublinių unijos⁵², kada paskutinai susiliejo lenkai su Lietuva?

– Na, tai žinomas dalykas, jog valdžia buvo lenkų; nes lenkai ir Lietuva tai statė vieną valdystbę lenkų, kurioje ir vieni, ir kiti gyveno, kaip broliai ant lygių tiesy.

---

⁵⁰ *Francija* (lenk.) – Prancūzija. [przypis edytorski]

⁵¹ *adynininkas* – laikrodis. [przypis edytorski]

⁵² *Liublinių unija* – Liublino unija, 1569. [przypis edytorski]

– Kokios gi mokslinyčios buvo Lietuvoje? Kokį universitetą uždėjo lenkai Vilniuje?

– Gerai! Atsakysiu jums, jog mokslinyčios buvo lenkiškos ir universitetas buvo lenkiškas, bet kas gi uždraudė lietuviams užsidėti tada lietuviškus?

– Ant šito aš jums atsakysiu kitu klausimu: kas dabar uždėjęs rusiškas mokslinyčias, uždraudė lenkiškas?

– Na, tai ir vaikas žino, jog valdžia.

– Gerai, kodėlgi jūs nežinote to, jog lenkų valdžia draudė pirma uždėti lietuviškas mokslinyčias? —

– To niekad nebuvo! Kad lenkų valdžia spaustų lietuvišką kalbą! Lenkai ir lietuviai buvo tai lygūs visame kaip broliai; jų kalbos buvo lygios visame. Tik lietuvišką kalbą, kaip nekultūriška (neišdirbta moksliskai), atsiliko ir kaip netinkanti buvo pamesta per savuosius, o dabar jūs visame kaltinate lenkus... Jūs tik priežasties ieškote purvais mesti ant viso lenkiško, mat, dabar tokia gadynė, kad viskas lenkiškas persekiojamas, dergiamas...

– Pavėlykite, jūs ne tą užimate kalbėti; pabaikime vieną, o jau paskui pareikime ant kitos kalbos.

– Tai, ką čion da kalbėti!

– Bet pavėlykite – pratarė ir kunigas, tegu jis pabaigia.

– Ką čion da laukti, kur jis ras darodymus to, jog lenkai spaudė lietuvišką kalbą?

– Pavėlykite, o darodymai rasis – atsakė Vincų Vincas.

– Na, gerai, raskite!

- Kas iš jūsų, vyrai, neatsimena „nota-lingvos“? – atsigręžęs į gaspadorius, paklausė Vincų Vincas.
- Kur neatsiminsi brudo – prakalbėjo senis Škeredelnikas, nusišypsojęs.
- O kas tai buvo do per „nota-lingva“?
- Ugi, būdavo, jeigu kas mokslinyčioje išsitaria lietuviškai, tai jam rėždavo linija⁵³ į delną, kad net ranka sutindavo ir pakabindavo lentutę ant kaklo, kaip šunbranktį⁵⁴, su parašu „nota linguae“.
- Mūsų iškaloje⁵⁵ buvo ne taip, ne lentutę ant kaklo kabindavo, tik tokį raudoną suknios liežuvį – pridėjo Keidošius.
- Na, o ar mušdavo į delną su linija? – paklausė Škeredelnikutis.
- Kur nemuš! Mušdavo bjauriai ir ne sykį, tik tris sykius... —
- Tegu ir taip, bet kuo kalta lenkų valdžia, jog tokiose iškalose o draudė lietuvišką kalbą? Ak, tai patys žmonės samdydavo tokius mokytojus.
- Aš mokiausi miesto pavietavoje mokslinyčioje – ant šito atsakė Keidošius.
- Šito ginti negali. – pridėjo vėl ir Škeredelnikučio tėvas, – mano dėdę kunigą du sykius klasos plakė už lietuvišką kalbą. —
- Na, gerai, tegu bus taip, jog kliasose mokslinyčiose draudė lietuvišką kalbą, bet taip ji turėjo sau laisvę, – ginčijo

---

⁵³ *linija* – liniuotė. [przypis edytorski]

⁵⁴ *šunbranktis* – valkata, bastūnas. [przypis edytorski]

⁵⁵ *iškala* (sl.) – mokykla. [przypis edytorski]

Škeredelnikutis.

– Ir tai netiesa, – traukė toliau Vincų Vincas. – Kokia ten laisvė, jeigu žmonės turėjo poterių ir prisakymus lenkiškai kalbėti ir spaviedotis lenkiškai.

Kitaip nepavėlydavo vyskupai. Bažnyčiose pas mus Lietuvoje, kur nesuprasdavo nei žodžio lenkiškai, paliepta buvo lenkiškai giesmes giedoti. Na, dabar sakykite, kokių da jiems reikia darodymų, jog lenkų valdžia persekioja lietuvišką kalbą? Ar da geriaus jums reikia parodyti, kaip lenkiškas brolis lietuvišką brolių paėmęs už gerklės, smaugė?

– Nagi, nagi parodykite da? – piktai šypsodamas pritarė lenkstudentis.

– Gerai. – Nugyvenę nuo koto bajorai ir kiti iš jų pabėgėliai rasdavo sau duonos kąsnį po visokius biurus (kanceliarias), tapdami urėdninkais (viršininkais). Paklauskite, kas darydavosi, jeigu kokiu nors būdu gera vieta tekdavo lietuviui bajorui, norins jau ir aplenkėjusiam? Kiek skundų, kiek intrigų lenkai susitelkę darydavo, kad tik išvytų lietuvių ir tai paskutiniuose laikuose, kada ir pačius lenkus vos ne vos kentė kaip urėdninkus?

– Tiesa ir tai – atsiliepė jaunasis kunigas. Būdamas gimnazijoje daug sykių aš apie šitokius lenkų darbus girdėjau.

– Mažai to, paimkite senus raštus mūšių kampo valdžios, o ten ištisai visur sutiksime lenkiškas pavardes, tartum, mūsų kampe tiktai ir gyveno vieni lenkai. Kaip urėdninkai, taip sūdžios⁵⁶, taip visi viršininkai grynai lenkiškos tautos buvo. Tame tarpe, kaip

---

⁵⁶ *sūdžia* (brus.) – teisėjas. [przypis edytorski]

iš gyventojų. sąrašo matytis, mūsų kampe buvo ir turtingesni, ir pakegesni bajorai lietuviai, o su lenkiškomis pavardėmis ne taip daug buvo.

– Na, tai kas gi iš to? – atvertė Škeredelnikutis.

– Štai kas! – Tame, jog mes dabar vargstame, jog neturime savo literatūros, kalti lenkai su jų valdžia. Apie ką ir ėjo terpu mudviejų ginčas.

– O dabar prie rusiškos valdžios ar geriau?

– Aš to ir nesakau. Nes tai jau suvis kitas klausimas. Jeigu Jonas šlubas (raišas) ir Kaulas šlubas, tai da tai nežinklina⁵⁷, kad aš jiems dviem kojas išsukau, per tai ir nėra ko manee apie tai ir klausti. Nes toks klausimas yra negudresnis už tą, apie kurį taip ilgą ginčą teko kelti. Dėl to...

Bet nenubaigęs, šyptelėjo Vincų Vincas ir pakilęs nuėjo su keliais gimnazistais šalin. Škeredelnikutis paraudo iš piktumo.

---

⁵⁷ neženkliną – čia: nereiškia. [przypis edytorski]

III

Praslinko vėl metai. Tartum, viena akimirka, tartum, nuo mostelėjimo galingos rankos po šaltai žiemai sukilo vėl žolės – parėdai lauky, pievos sužydo, pakvipo visokiomis kvapsnimis, girios apsidengė lapais; nukratę nuo savęs ledo ryšius, sujudo upės, upeliai; ežerų paviršiai banguoti pradėjo po senovei. Viskas po senovei, tik žmonių karta vienais metais senesnė tapo.

Buvo pabaiga gegužės mėnesio. Sodelyje ponios ant bažnytinės ulyčios (gaso) sėdėjo Onutė ir pati ponia ir dirbdamos šnekučiavosi. Onutė dabar jau paaugusi mergaitė laukė tėvų atvažiuojant jos parsivežti namo. Tiesa, ji labai pamėgo ponią, pas kurią porą metų praleido ir kuri dėl jos nemažai gero padarė, bet nenorėdama tėvo pinigų bereikalingai laidyti, ryžosi grįžti atgal suvis namo.

Ką galėjo pramokti, pramoko. Ir ponia pati jai tai beveik parodė.

– O to, Onute, dabar tu nuo manęs nieko daugiau jau negali pasinaudoti. Apsiejimo gražaus jau tu pramokai. Jeigu tau dabar atseitų ir į salioną⁵⁸ patikti, tu ir ten sarmatos man nepadarytum nei savo kalba nei apsiėjimu. O ką apie siuvimą ar virimą, reikalingus naminius darbus, tai tokios kaip tu dabar reikia paieškoti.

---

⁵⁸ *salionas* – būrelis žmonių nuolat susirenkančių privačiuose namuose ir svarstančių politikos, meno, literatūros klausimus. [przypis edytorski]

Butu viskas gerai – viena ne, jog aš pripratau prie tavęs labai ir bus nelengva apseiti, kol atprasiu.

Ant šito atsiduso ir Onutė ir pratarė:

– Guodotina⁵⁹ ponia! Ir man nelengva bus nuo jūsų skirtis, bet mano toks padėjimas, jog neturiu savo valios ir išteklaus tokio, kaip aš norėčiau. Pas jus pripratau aš prie šviesesnio gyvenimo – ir kaime gali būt, jog dabar bus man sunku, bet ką padaryti.

– Tiesa, vaikeli! Nubrauk savo ašaras ir atsiduoki ant Dievo valios! Aš pati žinau, jog nelengva iš geresnio padėjimo patektis į sunkų. Bet visur randi ne šiokią tai tokią paguodą. Aš savo sunkiame, tartum be jokios prašvaistos tamsiame padėjime, radau vienog nusiramimą dėl savęs pramokydama savo gimines ir tave apsiėjimo ir darbų, man žinomp. Ta, vaikeli, grįši į kaimą, mokyki kitus kaimynus mylėti savo tėvynę Lenkus⁶⁰!

– Poniute! – išlėto pratarė ant šito Onutė – aš esu lietuvininkė ir man jeigu reikėtų mokyti tėvynę mylėti, tai aš turėčiau mokyti Lietuvą mylėti, o ne Lenkus.

– Ot, jau ir matytis Vincų Vinco įtekmė⁶¹ – užpakalyje jų atsiliėpė netikėtai vyriškas balsas Škeredelnikučio, neseniai sugrįžusio iš universiteto ant vakacijų.

– O, kaip ponas mus nugąsdinai – atsiliėpė ponia – taip vagčia prie mūsų priėjęs!... Argi jums ne sarmata? – O ko man sarmatytis? Aš norėjau paklaudyti, apie ką jūs čionai kalbatės,

---

⁵⁹ *guodotina* – brangioji. [przypis edytorski]

⁶⁰ *tėvynę Lenkus* – čia: tėvynę Lenkiją. [przypis edytorski]

⁶¹ *įtekmė* – įtaka. [przypis edytorski]

apie kokius kavalierius?

– Tai da negražiau iš jūsų pusės ir atleiskite man, jeigu aš jums tai sakau, nežiūrint ant visos mano guodonės, kurią turiu dėl jūsų, kaipo lenko – tautiečio gero. Vagčia klausytis yra tai vienas iš darbų negražių, teršiančių garbę, o vagčia klausytis kalbos moterų yra tai da piktesnis dalykas.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.